

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ**

FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: prof. K.Ə.Əliyeva
(kafedra müdiri)

İmza:

Tarix: 17 fevral 2020-ci il

Kafedra: Genetika və təkamül təlimi

Fakültə: Biologiya

İxtisas: Bioloq

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı:	Təkamül təlimi		
Tədris yükü (saat) cəmi:	45 s.	mühazirə - 15 s.	seminar - 30 s.
Tədris ili	2019/2020	Semestr VI	Bölmə Azərbaycan
Kredit sayı	3		

II. Müəllim haqqında məlumat: biologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Baxşəliyeva Natəvan Zöhrab qızı

Məsləhət günləri: I-V, 8³⁰-12⁰⁰
E-mail ünvanı: natavanscience@gmail.com
İş telefonu: (012) 539-05-28

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi, 2012
2. A.B.Яблоков, A.Г.Юсуфов. Эволюционное учение. «Высшая школа», 1998

Əlavə ədəbiyyat

1. В.Грант. Видообразование у растений. М., «Мир», 1984
2. В.Грант. Эволюция организмов, М., «Мир», 1980
3. Л.З.Кайданов. Генетика популяций. М., «Высшая школа», 1996

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

Kursun qısa təsviri: Müasir elmdə təkamül prosesinin öyrənilməsinə böyük diqqət yetirilir və bununla demək olar ki, bütün bioloji elmlər məşğul olur. Xüsusi fənlərin məlumatlarına əsaslanmaqla təkamül təlimi ilk dəfə ümumi formada Ç.Darvin tərəfindən kəşf edilmiş həyatın ümumi qanunauyğunluqlarını və tarixi inkişafın hərəkətverici qüvvələrini öyrənir.

Kursun məqsədi: Təkamül təliminin məqsədi gələcəkdə bu prosesi idarə etmək üçün üzvi aləmin inkişafının qanunauyğunluqlarını üzə çıxarmaqdan ibarətdir.

Bilməlidir: Təkamül təliminin zəminlərini, üzvi aləmin qanunauyğunluqlarını, təkamülün dəlillərini və istiqamətlərini, təkamülün hərəkətverici qüvvələrini;

Bacarmalıdır: Bioloji təkamülü digər sahələrin təkamülündən fərqləndirməyi, yeni növlərin və növdən üstün taksonların əmələ gəlməsinin mexanizmini dərk etməyi.

Yiyələnməlidir: Müasir təkamül təliminin nəzəri və praktiki biliklərinin əsaslarına.

V. Fənnin təqvim planı:

Sıra №-si	Mövzu	Mühazirə	Məşğələ	Saatların miqdarı	Tarix
1	2	3	4	5	6
1	Mövzu № 1. Təkamül ideyalarının inkişaf tarixi Qısa icmal: Təkamül ideyaları qədim dövrlərdə, orta əsrlər və dirçəliş dövrü. Darvinizmin yaranması və həyatın formalaşması haqda məlumat verilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi (s.3-53), 2012	+		2	20.02.2020
2	Mövzu № 2. Yerdə həyatın tarixinin mərhələləri, əsas xüsusiyyətləri. Təkamülün öyrənilməsi üsulları. Qısa icmal: Həyatın yaranmasının mərhələləri və zəminləri, bitki və heyvanların təkamül yolları, paleontoloji, biocoğrafi üsullar, embrioloji üsullar haqda məlumat verilir.	+		2	05.03.2020

	Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s.53-142), 2012				
3	Mövzu № 3. Mikrotəkamül haqqında təlim. Qısa icmal: Populyasiyaların əsas ekoloji xüsusiyyətləri, populyasiyanın əsas genetik – təkamül xüsusiyyətləri, irsi dəyişkənlik, elementar təkamül amilləri, təbii seçmə öyrədilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s. 143-235), 2012	+		2	19.03.2020
4	Mövzu № 4. Mikrotəkamül haqqında təlim. Qısa icmal: Adaptasiyalar - təbii seçmənin nəticəsi kimi, növ və növəmələgəlmə haqqında məlumatlar öyrənilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s. 235-268), 2012	+		2	02.04.2020
5	Mövzu № 5. Makrotəkamül problemləri. Qısa icmal: Ontogenezin təkamülü, filogenetik qrupların təkamülü, orqan və funksiyaların təkamülü haqqında məlumat verilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(268-366), 2012	+		2	16.04.2020
6	Mövzu № 6. Antropogenez problemi Qısa icmal: İnsanın	+		2	30.04.2020

	yanarmasına aid baxışların inkişafı, insanın heyvanlar aləmi ilə qohumluğu, insanın əmələ gəlməsi haqqında paleontoloji dəlillər, arxantropaların həyat tərz, müasir insanın irqlərinin vəhdəti haqqında məlumatlar öyrədilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s. 367-397), 2012				
7	Mövzu № 7. Təkamülün progress Qısa icmal: Progress anlayışı və onun kriteriləri, genetik sistemin təkamülü haqqında məlumat verilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s. 410-434), 2012				14.05.2020
8	Mövzu № 8. Ekosistemlərin təkamül problemləri Qısa icmal: Ekosistemlərin mütəşəkkillik səviyyəsi və davamlılığı, ekosistemlərin dəyişməsi, ekosistemlərin təkamülünün tədqiqi üsulları öyrədilir. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflə və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1. R.Ə.Quliyev, M.Ş.Babayev, E.M.Axundova. Təkamül təlimi(s. 435-448), 2012	+		1	28.05.2020

VI. Sərbəst işlərin mövzuları və təhvil vermə tarixləri.

No	Mövzunun adı	Təhvil verilmə tarixi
1.	Təkamül ideyaları qədim dövrlərdə. Orta əsrlər və Dirçəliş dövrü. Darvinizmin yaranması.	20.03- 31.03
2.	Həyatın yaranmasının mərhələləri və zəminləri.	
3.	Təkamülün öyrənilməsi üsulları (paleontoloji, biocoğrafi və s.)	
4.	Populyasiyaların əsas ekoloji xüsusiyyətləri. Elementar təkamül hadisəsi.	

5.	Elementar təkamül amilləri – mutasiyalar, miqrasiya, təcrid və s.	20.04-30.04
6.	Təbii seçmənin zəminləri. Təbii seçmənin formaları və misallar.	
7.	Adaptasiyaların təsnifatı və əmələ gəlməsi. Adaptasiyaların genetik təbiəti və misalları.	
8.	Növ – təkamül hadisəsinin əsas mərhələsidir. Növün kriteriləri. Növəmələgəlmə prosesi	20.05-28.05
9.	Ontogenezin təkamülü. Ontogenez filogenezin əsasıdır.	
10.	Antropogenez problemi	

VII. İmtahanın keçirilmə forması – yazılı

VIII. Semestr ərzində qiymətləndirmə və bal bölgüsü:

Balların maksimum miqdarı – 100 bal

A) Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50

Dərsə davamiyyətə görə	10 bal
Tələbələrin sərbəst işinə (referat, prezentasiya, tədqiqat işi və s.) görə	10 bal
Laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə	30 bal
Kurs işinin hazırlanması və müdafiəsinə görə (əgər kurs işi tutulubsa, onda bura 10 bal, seminar (laboratoriya) dərslərinə 20 bal yazılır. Əgər kurs işi nəzərdə tutulmayıbsa, bu xana ümumiyyətlə, silinməlidir, seminar (laboratoriya) dərslərinə görə isə 30 bal yazılmalıdır)	/// bal

B) Semestr imtahanı nəticəsinə görə - maksimum 50 bal

Hər biletdə – 5 sual, hər suala – maksimum 10 bal verilir.

Qeyd: Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.

C) Semestr nəticəsinə görə qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədər toplanan ballar əsasında):

91-100 bal	əla	A
------------	-----	---

81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

Müəllim: Baxşəliyeva Natəvan Zöhrab qızı
(soyadı, adı, atasının adı)

İmza: Baxş

Tarix: 17.02.2020